

BEU. SBE. Derg.
Cilt:3 Sayı:1 Haziran 2014

TEKSTİL VE HAZIR GIYIM SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIRMALI AVANTAJI: TÜRKİYE VE PAKİSTAN ÖRNEĞİ

Güçgeldi BASHIMOV*

Özet: Tekstil ve hazır giyim sektörü birçok gelişmekte olan ülkelerde önemli sektörlerin birini oluşturmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü Türk ekonomisinin de önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörünün GSYİH'ya katkısı %7 ve dış ticarete katkısı ise %18,3 oranındadır. Bu çalışmanın amacı 1990-2012 döneminde Türkiye ve Pakistan'ın tekstil ve hazır giyim sektöründeki karşılaştırmalı üstünlüklerini belirlemektir. Bu amaçla Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektöründe Pakistan karşısında karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *AKÜ İndeksi, Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü, İhracat*

COMPARATIVE ADVANTAGE OF TEXTILE AND CLOTHING INDUSTRY: CASE STUDY OF TURKEY AND PAKISTAN

Abstract: Textile and clothing sector is one of the key economic sectors in developing countries. Textile and clothing sector is an important part of Turkish economy. It contributes 7 percent to the Gross Domestic Product (GDP) and 18.3 percent to the foreign trade. The aim of this study is to examine the comparative advantage in textile and clothing sector between Turkey and Pakistan during 1990-2012. In this study, Balassa's revealed comparative advantage (RCA) index is used. The analysis shows that Turkey has a comparative disadvantage in textile and clothing sector against Pakistan.

Key Words: *RCA Index, Textile and Clothing Sector, Export*

---

*Güçgeldi Bashimov Doktora Öğrencisi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, guyc55@gmail.com

1. GİRİŞ

Tekstil ve hazır giyim sektörü dünya mal ticaretinin önemli bileşenini oluşturmaktadır. 2010 yılında dünya tekstil ve hazır giyim ihracat değeri 600 milyar dolar iken, bu rakam 2012 yılında 700 milyar doları geçmiştir. Bugün dünya tekstil ihracatının yarısı ve hazır giyim ihracatının da dörtte üçü gelişmekte olan ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir (ANZ, 2012: 2). Tekstil ve hazır giyim sektörü nispeten emek yoğun bir sektör olmasından dolayı özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir istihdam alanı yaratmaktadır. Zira gelişmekte olan ülkelerin en çok sahip oldukları faktörlerin başında ucuz emek gelmektedir. Tekstil ve hazır giyim sektörü gelişmekte olan ülkelerde sanayi istihdamının %35'ini ve az gelişmiş ülkelerde ise %80-90'nını oluşturmaktadır (Keane ve te Velde, 2008: 11). Bu yönüyle tekstil ve hazır giyim sektörü gerek ulusal ekonomiye ve gerekse istihdama sağladığı katkılarından dolayı birçok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonominin lokomotifi olarak görülmektedir.

Tekstil ve hazır giyim sektörü diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi gerek Türkiye ve gerekse Pakistan ekonomisi açısından da önemli bir paya sahip sektörlerden birini oluşturmaktadır. Bugün pamuk ve tekstil sektörü her iki ülkede de gerek istihdama ve gerekse dış ticarete sağladığı katkılardan dolayı ulusal ekonominin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü Türkiye'nin en önemli ihracat kalemini oluşturmaktadır. Bugün sektörün toplam ihracattaki payı %18,3 ve GSYİH'daki payı %7'dir (T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2014: 1). Pakistan ekonomisi açısından da tekstil ve hazır giyim sektörü başlıca sektörlerin birini oluşturmaktadır. Tekstil sektörü Pakistan GSYİH'mın %11'ini ve toplam ihracatın %60'dan fazlasını oluşturmaktadır (Orden ve Cororaton, 2008: 4). Ayrıca tekstil sektörü toplam imalat sanayi istihdamı içinde %42,9'luk bir paya sahiptir (McNamara, 2008: 6). Bu yönüyle tekstil ve hazır giyim sektörü gerek Türkiye ve gerekse Pakistan ekonomisi açısından önemli sektörlerin başında gelmektedir. Günümüzde dünya tekstil ve hazır giyim ticaretindeki kotaların kaldırılması sonucu piyasada oldukça yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Dünya tekstil ve hazır giyim piyasasında kotaların kalkmasıyla Asya ülkeleri özellikle Uzakdoğu Asya ülkeleri karlı çıkarken diğer ülkeler ise olumsuz yönde etkilenmişlerdir.

Bu çalışmada Türkiye ve Pakistan'ın tekstil ve hazır giyim sektöründeki karşılaştırmalı üstünlüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada her iki ülkenin tekstil ve hazır giyim sektörüne ait dış ticaret verilerinden yararlanılmıştır. İki ülkenin tekstil ve hazır giyim sektöründeki karşılaştırmalı üstünlüğünün belirlenmesi amacıyla Bela Balassa'nın geliştirmiş olduğu açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksinden yararlanılmıştır.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Literatürde tekstil ve hazır giyim sektörünün küresel piyasalardaki karşılaştırmalı üstünlüğünü ve rekabet gücünü ölçen birçok çalışmalar bulunmaktadır. Burada söz konusu çalışmaların bazıları hakkında kısa özet bilgiler sunulmaktadır.

Havrila ve Gunawardana (2003) yapmış oldukları çalışmalarında Avustralya tekstil ve hazır giyim sektörünün 1965-1996 dönemine ait rekabet gücünü belirlemeye çalışmışlardır. Söz konusu çalışmalarında Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksinden ve Vollrath'ın geliştirmiş olduğu indekslerden yararlanmışlar. Araştırma

sonucunda Avustralya'nın dünya tekstil ve hazır giyim ticaretinde karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çoban ve Kök (2005) çalışmalarında Türkiye tekstil endüstrisinin AB ülkeleriyle karşılaştırmalı analizini yapmışlardır. Bu çalışmalarında Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksini kullanmışlar ve Türk tekstil sektörünün yüksek rekabet gücüne sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Utkulu ve İmer (2009) Türk tekstil ve konfeksiyon sektörünün AB karşısındaki rekabet gücünü belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksi kullanılmış ve sektörün AB pazarı karşısında rekabetçi bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak bunun zamanla azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Jucevicius ve Rybakovas (2010) yapmış oldukları çalışmalarında Litvanya'nın tekstil ve hazır giyim sektörünün küresel piyasalar karşısındaki rekabet gücünü ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırma sonucunda sektörün rekabet gücünde zamanla artış olduğu belirlenmiştir.

Yücel (2010) çalışmasında Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücünü belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla Balassa'nın ve Vollrath'ın geliştirmiş olduğu indeksleri kullanmıştır. Araştırma sonucuna göre sektörün karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu, ancak bu üstünlüğünü zamanla kaybetmeye başladığını ortaya koymuştur.

Karaalp ve Yılmaz (2012) çalışmalarında Balassa ve Vollrath tarafından geliştirilmiş olan indeksleri kullanarak 1988-2008 döneminde Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücünü tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda Türkiye'nin ilgili sektörde yüksek rekabet gücüne sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

Ahmad ve Kalim (2013) Pakistan'ın tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücünü belirlemeye yönelik çalışmalarında Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksinden yararlanmışlardır. Araştırma sonucuna göre Pakistan tekstil sektöründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahip iken, hazır giyim sektöründe karşılaştırmalı dezavantaja sahiptir.

Assadzadeh vd. (2013) yapmış oldukları çalışmalarında İran'ın tekstil ve hazır giyim sektörünün Türkiye karşısındaki rekabet gücünü belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma bulgularına göre İran tekstil ve hazır giyim sektöründe karşılaştırmalı dezavantaja sahiptir.

Kathuria (2013) çalışmasında Hindistan ve Bangladeş'in dünya tekstil ve hazır giyim ticaretindeki rekabet gücünü belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla Balassa'nın geliştirmiş olduğu indeksden yararlanmış ve araştırma sonucunda her iki ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu tespit etmiştir.

3. DÜNYA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM TİCARETİNE GENEL BAKIŞ

Dünya tekstil ve hazır giyim ticareti baş döndürücü bir hızla gelişme göstererek 2012 yılında ihracat değeri 700 milyar doları geçmiştir. Aynı yıl içerisinde tekstil ve hazır giyim sektörünün dünya mal ticaretindeki payı sırasıyla %1,6 ve %2,4 olarak gerçekleşmiştir. Tekstil ve hazır giyim sektörünün bu denli hızlı büyümesinde Asya ülkelerinin özellikle Çin ve Hindistan'ın büyük bir payı bulunmaktadır. Günümüzde Çin, dünya tekstil ve hazır giyim ihracatında lider ülke olmayı devam ettirmektedir. Çin'in dünya tekstil ve hazır giyim ihracatındaki payı sırasıyla %33 ve %38'dir (DTÖ, 2013: 56).

TEKSTİL VE HAZIR GIYİM SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIRMALI AVANTAJI: TÜRKİYE VE
PAKİSTAN ÖRNEĞİ

Dünya tekstil ve hazır giyim ticaretinde AB ülkeleri de önemli bir paya sahiptir. Genel olarak Avrupa tekstil ve hazır giyim ticareti daha çok iç piyasaya yöneliktir. Ancak son yıllarda yaşanan ekonomik krizin etkisiyle birlikte Avrupa tekstil ve hazır giyim ticareti üçüncü ülke piyasalarına doğru yönelmiştir. İtalya, Almanya, Fransa, İspanya ve İngiltere Avrupa tekstil ve hazır giyim sektöründe önemli paya sahip olan ülkelerdir (European Commission, 2013: 20). Bununla beraber AB ve ABD dünya tekstil ve hazır giyim sektörü için önemli bir pazarı oluşturmaktadırlar. 2012 yılında dünya giyim ithalatının %38'i AB ve %20'si ABD tarafından gerçekleştirilmiştir (DTÖ, 2013: 56).

Dünya tekstil ve hazır giyim ticaretinde Asya ülkelerinin önemli bir payı bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde üretim maliyetlerinin artmasıyla birlikte 1970'li yıllardan itibaren tekstil ve hazır giyim ürünleri üretimi ve ticareti gelişmiş ülkelere doğru kaymıştır. Özellikle iş gücü maliyetlerinin düşük olduğu Asya ülkeleri yabancı yatırımcılar için önemli avantajlar sunmaktaydı. Bunun sonucunda geçen yüzyılın son çeyreğinden itibaren Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri hızlı bir şekilde sanayileşme sürecine girmişlerdir. Günümüzde Asya ülkeleri tekstil ve hazır giyim ürünleri üretiminde söz sahibidirler. Tekstil ve hazır giyim sektörü Bangladeş, Hindistan, Endonezya, Sri Lanka gibi ülkelerde ihracat gelirlerinin önemli kaynağını oluşturmaktadır (Choe vd., 2011: 6). Örneğin tekstil ve hazır giyim sektörünün ihracattaki payı Bangladeş'te %83,5, Pakistan'da %67,2 ve Sri Lanka'da %47'dir (Keane ve te Velde, 2008: 9).

Çizelge 1. Dünya tekstil ticaretinde önde gelen ülkeler (Milyar USD)

	2000	2005	2010	2011	2012
İhracatçı Ülkeler					
Çin	16,1	41,0	76,9	94,4	95,5
AB-27 ^a	15,6	23,7	20,8	23,8	22,4
Hindistan	5,6	8,5	12,8	15,3	15,3
ABD	10,9	12,4	12,2	13,8	13,5
Güney Kore	12,7	10,4	10,9	12,4	11,9
Türkiye	3,6	7,1	8,9	10,8	11,1
Hong Kong	13,4	13,8	11,3	11,3	10,5
İthalatçı Ülkeler					
AB-27 ^a	16,3	21,4	26,9	31,5	27,1
ABD	15,9	22,5	23,4	25,4	25,9
Çin	12,8	15,5	17,7	18,9	19,8
Hong Kong	13,7	13,8	11,3	11,0	10,4
Vietnam	1,4	3,1	7,0	8,7	9,2
Japonya	4,9	5,8	7,2	9,2	9,0
Türkiye	2,1	4,4	6,5	7,6	6,4

Kaynak: DTÖ, 2013

a: Birlik dışı

Çizelge 2. Dünya hazır giyim ticaretinde önde gelen ülkeler (Milyar USD)

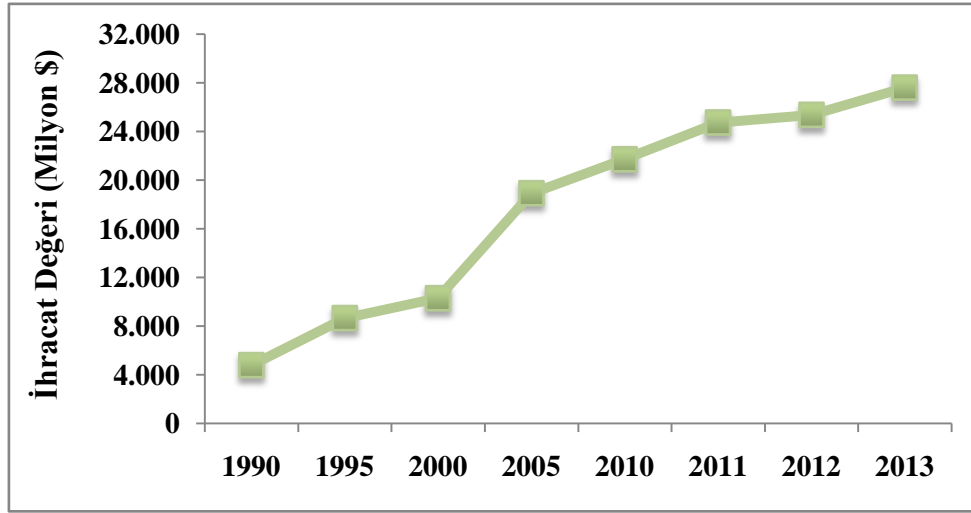
	2000	2005	2010	2011	2012
İhracatçı Ülkeler					
Çin	36,1	74,2	129,8	153,8	159,6
AB-27 ^a	13,0	20,0	22,3	28,1	28,5
Hong Kong	24,2	27,3	24,1	24,5	22,6
Bangladeş	5,1	7,8	14,9	19,2	19,9
Türkiye	6,5	11,8	12,8	13,9	14,3
Vietnam	1,8	4,8	10,4	13,1	14,1
Hindistan	5,9	9,2	11,2	14,7	13,8
İthalatçı Ülkeler					
AB-27 ^a	40,2	71,2	88,8	101,2	89,7
ABD	67,1	80,0	81,9	88,6	87,9
Japonya	19,7	22,5	26,9	32,9	33,9
Hong Kong	16,0	18,4	16,6	17,2	16,3
Kanada	3,7	5,9	8,3	9,5	9,4
Rusya	2,7	7,9	7,5	9,2	9,2
Güney Kore	1,3	2,9	4,4	6,1	6,3

Kaynak: DTÖ, 2013

a: Birlik dışı

Dünya tekstil ve hazır giyim sektöründe önemli aktörlerin birisi de Türkiye'dir. Tekstil ve hazır giyim sanayi Türkiye'nin öncü sektörlerinden biri konumundadır ve bu alandaki yatırımlar ve üretim Osmanlı dönemine dek uzanmaktadır. Sanayi, yüksek kar oranları, istihdam ve üretim ile ülke ekonomisinin lokomotif sektörü konumuna yükselmiştir. Özellikle 1980'lerden itibaren tekstil ve hazır giyim sektörü hızlı bir gelişme göstererek 1980-2000 döneminde yıllık %20,5 oranında büyüme kaydetmiştir. Ancak, Çin'in küresel tekstil ve hazır giyim pazarlarına dahil olması ile birlikte 2000'den itibaren Türk tekstil ve hazır giyim sektörü ihracatında gerileme görülmüştür (Eraslan vd., 2008: 273). Son yıllarda üretimde AR-GE ve ÜR-GE yatırımlarına önem verilerek yüksek katma değerli inovatif ürünlerin üretilmesi sonucu Türk tekstil ve hazır giyim sektörü tekrar yükselişe geçmiştir. Günümüzde Türkiye, ürettiği yüksek kaliteli ve geniş ürün yelpazesi ile dünya tekstil ve hazır giyim sektöründe rekabetçi yapıya sahiptir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim ihracatı 2013 yılında 27 milyar doları geçmiştir. Bunun yaklaşık %44'ü tekstil ve %56'sı hazır giyim ürünlerinden oluşmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü bir önceki yıla göre %8,7 oranında büyüme kaydetmiştir. Günümüzde Türkiye Çin'den sonra AB'nin en önemli tekstil ve hazır giyim tedarikçisi konumundadır. Tekstil ve hazır giyim ihracatının %70'den fazlası AB ülkelerine yapılmaktadır. AB ile birlikte ABD de Türk tekstil ve hazır giyim ürünleri için önemli bir pazarı oluşturmaktadır. Bununla beraber BDT, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri önemli ihraç pazarlarını oluşturmaktadır.

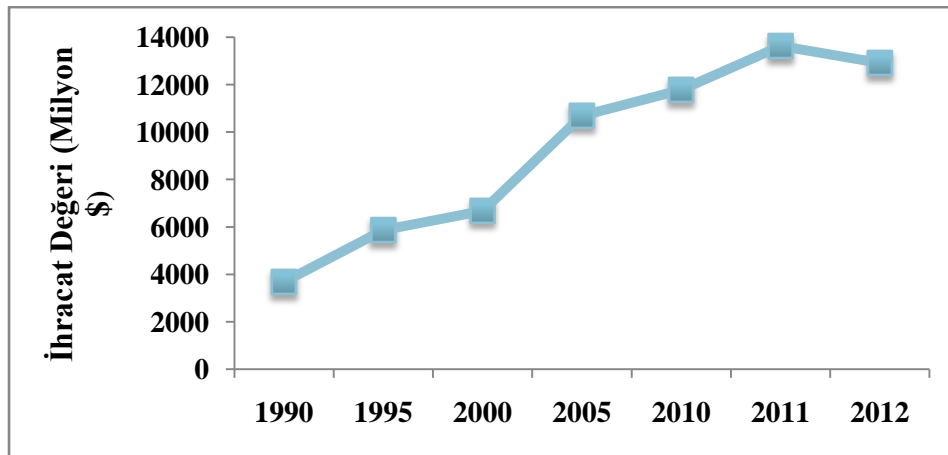
TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIRMALI AVANTAJI: TÜRKİYE VE PAKİSTAN ÖRNEĞİ

Şekil 1. Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim ihracatındaki gelişmeler

Pakistan ekonomisine bakıldığında tekstil ve hazır giyim sektörünün önemli paya sahip olduğu görülmektedir. Tekstil ve hazır giyim sektörü sağladığı döviz gelirleri ile ulusal ekonominin bel kemiğini oluşturmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü ihracat, istihdam, yatırım hacmi ve katma değer yaratılması açısından ülke ekonomisinin büyümesinde kilit rol oynamaktadır (Khaliji vd., 2013: 14). Pakistan son yirmi yıl içerisinde tekstil ve hazır giyim ticaretinde önemli bir büyüme kaydetmiştir. 1990-2012 döneminde tekstil ve hazır giyim ihracatı yaklaşık 2,5 kat artış göstermiştir. 2011 yılında tekstil ve hazır giyim ihracat değeri 13,6 milyar dolara ulaşmış, ancak 2012 yılında 12,9 milyar dolara gerilemiştir.

Pakistan tekstil sektörü daha çok üretim sürecinin ilk aşamaları olan pamuk çırçırılama, iplik ve dokuma gibi faaliyetler üzerine odaklanmıştır. Bu nedenle pamuk ipliği, kumaş, bez gibi ürünlerin toplam ihracattaki payı oldukça yüksektir. Bugün Pakistan daha çok tekstil ürünleri ticaretinde rekabet gücüne sahiptir. Pakistan'ın dünya tekstil ihracatında önemli paya sahip olmasına rağmen, günümüzde tekstil sektörü enerji krizi, iplik fiyatlarındaki dalgalanmalar, doğal gaz tedarikindeki aksamlar, üretim maliyetlerindeki artışlar gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla Pakistan üretici ve ihracatçıları küresel piyasadaki rekabet avantajlarını kaybetmektedirler (Shah vd., 2012: 34).

Şekil 2. Pakistan'ın tekstil ve hazır giyim ihracatındaki gelişmeler

3. MATERYAL VE METOT

Bu çalışmada Dünya Ticaret Örgütü tarafından hazırlanan “Uluslararası Standart Ticaret Sınıflaması (SITC Rev.3)” kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler 1990-2012 dönemini kapsamakta olup söz konusu veriler Birleşmiş Milletlerin <http://comtrade.un.org> adlı istatistik veri tabanından derlenmiştir. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) indeksi SITC Rev.3'e göre İmalat Sanayi alt dallarında yer alan Tekstil (SITC 65) ve Hazır Giyim (SITC 84) iki haneli ürün grupları için hesaplanmıştır.

Çalışmada ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüğünü belirleyebilmek için Balassa tarafından geliştirilen açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksinden yararlanılmıştır. Balassa geliştirdiği AKÜ indeksini ilk kez 1965 yılında yayınlamış olduğu çalışmasında kullanmıştır. O zamandan beri AKÜ indeksi uluslararası ticarete uzmanlaşmayı ölçme konusunda birçok akademik çalışmalarda kullanılmaktadır (Laursen, 1998: 1). AKÜ indeksi, bir ülkenin belirli bir mal, endüstri veya sektördeki karşılaştırmalı avantajını veya dezavantajını değerlendirmek için kullanılan bir yöntemdir (Ahmad ve Kalim, 2013: 524). AKÜ İndeksi, bir malın veya sektörün ülkenin toplam ihracatındaki payı ile söz konusu malın veya sektörün dünyanın toplam ihracatındaki payı arasındaki orandır. Balassa'nın AKÜ indeksi, karşılaştırmalı avantajın altında yatan kaynakları belirlemekten ziyade, bir ülkenin 'açıklanmış' karşılaştırmalı avantaja sahip olup olmadığını saptamaya çalışmaktadır (Utkulu ve İmer, 2009: 29-30). Balassa'nın AKÜ indeksi aşağıdaki şekilde formüle edilmektedir:

$$AKÜ_{ij} = [(X_{ij} / X_j) / (X_{iw} / X_w)],$$

Burada, $AKÜ_{ij}$, 'j' ülkesinin 'i' sektörü için açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler indeksini, X_{ij} 'j' ülkesinin 'i' sektörünün ihracatını, X_j 'j' ülkesinin toplam ihracatını, X_{iw} 'i' sektörü dünya ihracatını ve X_w toplam dünya ihracatını göstermektedir. Eğer indeks değeri birden büyükse o ülkenin ilgili sektörde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu söylenir. Başka bir deyişle, o endüstrinin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı, dünya ticaretindeki payından daha büyüktür. Eğer indeks değeri birden az ise ülkenin ilgili sektörde karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu söylenir (Havrila and Gunawardana, 2003: 108).

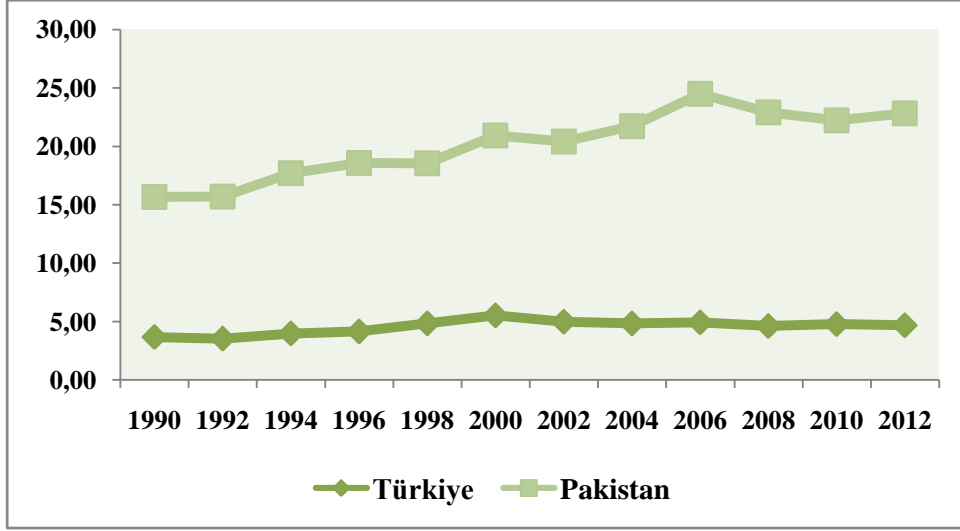
4. BULGULAR

Araştırmada Türkiye ve Pakistan'ın tekstil ve hazır giyim ihracatındaki karşılaştırmalı üstünlükleri belirlenmeye çalışılmıştır. Analiz sonucuna göre her iki ülke de dünya tekstil ve hazır giyim ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Yani, her iki ülkenin de tekstil ve hazır giyim ihracatına ilişkin açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksi birden büyük bir değere sahiptir. Ancak Türkiye tekstil ve hazır giyim ihracatında Pakistan karşısında daha düşük bir karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Yani, Pakistan tekstil ve hazır giyim sanayinde Türkiye'ye göre yüksek bir uzmanlaşmaya sahiptir.

Türkiye ve Pakistan'ın tekstil sektörüne ait AKÜ indeks değerleri Şekil 3'de sunulmaktadır. Analiz sonucuna göre Türkiye'nin tekstil sektörüne ait AKÜ indeksi 2000 yılına kadar artış göstermiş, ancak 2000 yılından sonra indeks değerinde bir gerileme söz konusudur. Buna karşın Pakistan tekstil sektörünün AKÜ indeksi ise sürekli bir artış göstermektedir. Ancak 2008 ekonomik krizinin dünya piyasalarını derinden etkilemesi sonucu

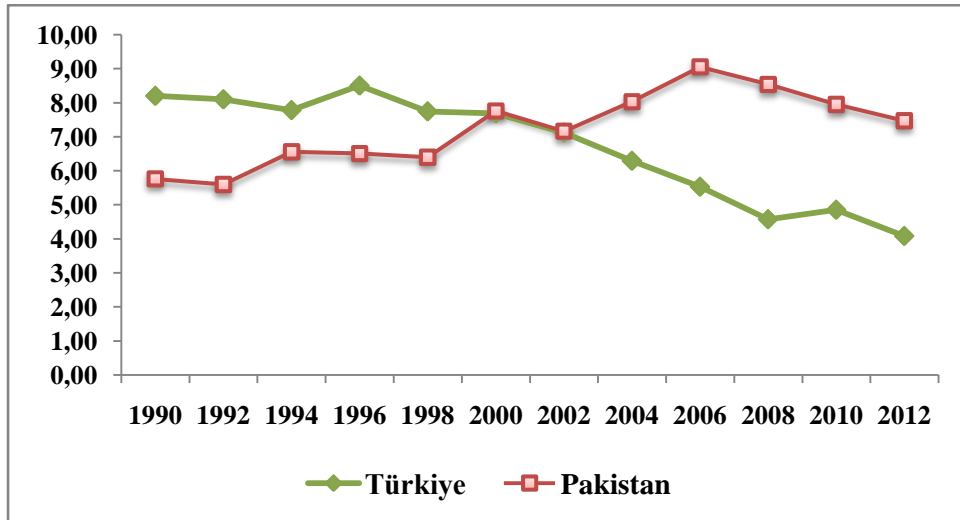
TEKSTİL VE HAZIR GIYİM SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIRMALI AVANTAJI: TÜRKİYE VE PAKİSTAN ÖRNEĞİ

indeks değerinde bir düşüş gözlemlenmektedir. 2010 yılından itibaren dünya piyasalarında görülen hareketliliğe bağlı olarak AKÜ indeks değerinde tekrar bir yükselme söz konusudur.

Şekil 3. Tekstil ihracatında AKÜ değerleri

Türkiye ve Pakistan'ın hazır giyim ihracatına ilişkin AKÜ indeks değerleri Şekil 4'de sunulmaktadır. Buna göre Türkiye'nin hazır giyim ihracatındaki AKÜ indeksi birden büyük bir değere sahiptir. Ancak AKÜ indeks değerinde önemli düzeyde bir gerileme söz konusudur. Özellikle 2000 yılından sonra AKÜ indeksinde yüksek oranda bir gerileme görülmektedir. Pakistan'ın hazır giyim ihracatına ait AKÜ indeksine bakıldığında ise önemli düzeyde bir artış görülmektedir. Pakistan hazır giyim sanayinde de Türkiye karşısında yüksek bir rekabet avantajına sahiptir. Ancak son birkaç yıldır indeks değerinde bir gerileme söz konusudur. Bu düşüşün 2008 yılında yaşanan küresel krizden kaynaklandığı söylenebilir.

Şekil 4. Hazır giyim ihracatında AKÜ değerleri

SONUÇ

Günümüzde tekstil ve hazır giyim ürünleri ticaretinde yoğun bir rekabet süreci yaşanmaktadır. Özellikle Çin gibi yeni rakiplerin piyasaya girmesi ile birlikte pek çok ülkeler yoğun bir rekabet ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu çalışmada Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektörünün küresel piyasadaki karşılaştırmalı üstünlüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmada Balassa tarafında geliştirilmiş olan açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (AKÜ) indeksinden yararlanılmıştır. Analiz aşamasında kullanılan veriler 1990-2012 dönemini kapsamaktadır.

Araştırma sonucuna göre Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim ihracatında yüksek bir karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Ancak 2000 yılından itibaren AKÜ indeks değerinde bir düşüş görülmektedir. Türkiye ile Pakistan'ın tekstil ve hazır giyim ihracatına ilişkin AKÜ indeks değerleri karşılaştırıldığında, Pakistan'ın Türkiye'ye göre yüksek bir karşılaştırmalı avantaja sahip olduğu görülmektedir. Pakistan son on yılda tekstil ve hazır giyim ticaretinde büyük bir atılım gerçekleştirmiştir. Günümüzde Pakistan gerek AB gerekse ABD pazarındaki payını her geçen gün arttırmaktadır. Zira 2005 yılından itibaren Pakistan'ın AB pazarındaki payı artarken, Türkiye'nin payı her geçen gün azalmaktadır.

Günümüzde Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim ticaretindeki rekabet gücü giderek azalmaktadır. Ancak, son yıllarda sektördeki maliyetleri azaltıcı yeni üretim tekniklerinin geliştirilmesi, yüksek kalite ve standartlara sahip ürünlerin üretilmesi sonucu Türk tekstil ve hazır giyim ihracatında önemli artışlar görülmektedir. Bununla beraber Türkiye'nin konumu itibarıyla AB pazarına daha yakın olması nedeniyle rakiplere kıyasla birçok avantajlara sahiptir.

KAYNAKÇA

Ahmad, Nawaz ve Kalim, Rukhsana; "Changing Revealed Comparative Advantage of Textile and Clothing Sector of Pakistan: Pre and Post Quota Analysis", *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 7 (3), Pakistan 2013, s. 520-544.

ANZ; "Textile and Garment Industry", July 2012, <http://www.anzbusiness.com/content/dam/anz-superregional/Textiles%26GarmentIndustryUpdate.pdf>, [Erişim Tarihi: 15.03.2014]

Assadzadeh, Ahmad, Behbudi, Davood, Miyarkolaie, Neda Faghani ve Moghadam, Hamid Mahmoudi; "A Study of the Revealed Comparative Advantage in the Textile and Clothing Industries between Iran and Turkey", *International Journal of Economics and Finance Studies*, 5 (2), İzmir 2013, s. 95-107.

Choe, KyeongAe, Nazem, Nurul Islam, Roberts, Brian H, Samarappuli, Nihal ve Singh, Rajveer; "A Comparative Analysis of the Competitiveness of the Readymade Garment

- Industry Clusters in Delhi, Dhaka and Colombo”, *Journal of Competitiveness*, 1 (1), India 2011, s. 5-25.
- Çoban, Orhan ve Kök, Recep; “Türkiye Tekstil Endüstrisi ve Rekabet Gücü: AB Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Bir Analiz Örneği (1989-2001)”, *İktisat, İşletme ve Finans Dergisi*, 20 (228), Ankara 2005, s. 68-81.
- Dünya Ticaret Örgütü, *International Trade Statistics 2013*, <http://www.wto.org/statistics>, [Erişim Tarihi: 15.03.2014]
- Eraslan, İsmail Hakkı, Bakan, İsmail ve Helvacıoğlu Kuyucu, Aslı Deniz; “Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Düzeyinin Analizi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (13), İstanbul 2008, s. 265-300.
- European Commission; “Study of the Need and Options for the Harmonization of the Labelling of Textile and Clothing Products”, Final Report, January 2013, s. 20.
- Havrila, Inka ve Gunawardana, Pemasiri; “Analysing Comparative Advantage and Competitiveness: An Application to Australia’s Textile and Clothing Industries”, *Australian Economic Papers*, 42 (1), Australia 2003, s. 103-117.
- Jucevicius, Robertas ve Rybakovas, Egidijus; “Competitiveness of Lithuanian Textile and Clothing Industry”, *6th International Scientific Conference*, Vilnius, Lithuania, May 13-14, 2010.
- Kathuria, Lalit Mohan; “Analyzing Competitiveness of Clothing Export Sector of India and Bangladesh: Dynamic Revealed Comparative Advantage Approach”, *Competitiveness Review*, 23 (2), UK 2013, s.131-157.
- Karaalp, Hacer Simay ve Yılmaz, Nazire Deniz; “Assessment of Trends in the Comparative Advantage and Competitiveness of the Turkish Textile and Clothing Industry in the Enlarged EU Market”, *Fibres & Textiles in Eastern Europe*, 3 (92), Poland 2012, s. 8-11.
- Keane, Jodie ve te Velde, Dirk Willem; “The Role of Textile and Clothing Industries in Growing and Development Strategies”, Final Draft, Overseas Development Institute, UK 2008, s. 1-71.
- Khaliji, Bashir Ahmed, Jaffari, Seyed Ibne-Ali, Shahzad, Akmal ve Mehtab, Mmuhammad; “Role of Textile Sector in Domestic Resources Development”, *Business Management Dynamics*, 2 (10), 2013, s. 14-27.
- Laursen, Keld; “Revealed Comparative Advantage and the Alternatives as Measures of International Specialization”, Danish Research Unit for Industrial Dynamics, DRUID Working Paper No: 98-30, Denmark 1998, s. 1.
- McNamara, Kerry; “The Global Textile and Garments Industry: The Role of Information and Communication Technologies (ICTs) in Exploiting the Value Chain”, The World Bank, USA 2008, s. 1-72.
- Orden, David ve Cororaton, Caesar B; “Introduction and Overview”, in Cotton-Textile-Apparel Sectors of Pakistan: Situations and Challenges Faced, (Ed.: Cororaton, C.B., Salam, A., Altaf, Z. ve Orden, D.), IFPRI Discussion Paper 00800, USA 2008, s. 1-117.

- Shah, Walayat, Warraich, Usman Aali ve Kabeer, Kazi; “Challenges Faced by Textile Industry of Pakistan: Suggested Solutions”, *KASBIT Business Journal*, Vol.5, Pakistan 2012, s. 33-39.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı; “Clothing Industry”, <http://www.economy.gov.tr>, [Erişim Tarihi: 16.03.2014]
- Utkulu, Utku ve İmer, Hayriye; “Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Avrupa Birliği Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü Karşısındaki Rekabet Gücünün Alt Sektörler Düzeyinde Ölçülmesi”, *Rekabet Dergisi*, Sayı: 36, Ankara 2009, s. 3-43.
- Yücel, Yener; “Uluslararası Ticaretin Serbestleştirilmesi Sürecinde Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü ve Çin Tehdidi”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 29 (2), İstanbul 2010, s. 227-250.

TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIRMALI AVANTAJI: TÜRKİYE VE
PAKİSTAN ÖRNEĞİ